

ספר

אורחות חיים להרא"ש

כעת יוצא לאור במהדורא מתוקנה ומהודרת

עם ביאורים פירושים הוספות וציונים בשם

באר מים חיים

יוצא לאור בעזרת החונן לאדם דעת

על ידי

אהרן דוד בלאאמו"ר הרב ר' יצחק הלוי זצ"ל גולדברג

ישיבת טלז - ויקליף, אוהיו

שנת תשע"ח

כת. מדבר שקר תרחק, ^ט ואל תוציא שם שמים לבטלה ולא במקום

באר מים חיים

האומר לו כי דרכי לבו הם זך וישר. והביא דפי' זה נראה מהאורחות חיים המעותק בשבט מוסר וה"א שם: ואל תביט אל דרכיו אשר המה מצודים וחרמים להראותך כי דרכיך זך וישר ע"כ.

ועיין שם שכתב דבאורחות חיים שבחק ישראל הנוסחא: "ואל ישט כי דרכיו זך וישר" ונוסחא זו ליתא בכל הספרים ע"כ. ונראה שזה הגירסא של התי"ש שכתב בתרגום שלו: ואל תלך אחר דרכיך אלא אחרי הדרך שהקב"ה הראה לנו בתורתו מפני שדרכיו הם בהירים זכים וישרים ע"כ.

נט. בענין זה יש להזכיר עד כמה נזהרו רבותינו בדיבורם שלא תצא שקר מפיהם, בספר "מחיצתם" [ח"ב - עמוד 598] מסופר על הגר"י קמנצקי זצ"ל רבינו נהג בשני מנהגים הנהוגים אצל החסידים, הוא נמנע מאכילת מצה שרויה בפסת, והניח תפילין "דרבנו תם". שני מנהגים אלה באו לו בעקבות מעשה שהיה. בעודו בחור התארח בפסח בבית אחד. בעלת הבית הגישה לו מאכל מסוים שהיה עשוי מפירורי מצה. הוא לא רצה לאכול את המאכל, וכדי לא לפגוע במארחים אמר, שאינו אוכל מצה שרויה. כדי שלא יוציא דבר שקר מפיו, החליט באותו רגע שהוא מקבל עליו את המנהג הזה, ואכן, החל מאותו

יום ועוד כי מי שהוא לקוי בכעס יש להיזהר שיעבור בכל התורה ולכן אמרו חז"ל על הכועס דהוי כאילו עובד עבודת אלילים, ולכן הזהיר רבינו להתרחק משתי מדות אלו כדי שלא ילך ביד היצר המשיאו לילך בדרכי לבו.

ת. פירוש אל תשט אל היצר הרע שמפתה אותה לילך אחרי דרכי לבך, אלא אדרבה צריך להתגבר על תאות הלב מכח השכל, ואז יכול להיות בטוח שדרכיו הם זכים וישרים. הוא כענין שכתב רבינו יונה בשערי תשובה שער א' אות ל"א: והנה הנראה הנתונה בלב האדם שורש כל הפעולות, לכן אם יתקן התאוות תחת אשר כל האברים ישרתום ימשכם אחרי השכל וילוו עליו וישרתוהו יכשרו כל הפעלים שנא' [משלי כ"א, ה] "זך וישר פעלו" עי"ש. ולכן מי שהא השתמש בשכלו להתרחק מן הנאה והכעס יכול להיות בטוח שדרכיו הם זכים ומישרים, ולכן לא יפתה לילך בדרכי לבו כי זהו רק מצת היצר להכשילו ולא לטובתו.

ועיין בפ"י "מקור החיים" שפירש באופן אחר דר"ל שלא ישמע ליצר הרע המסיתו ואומר לו כי דרכיו הם זך וישר, והמשך הדברים הוא האפילו לאחר שמרחיק הגאווה והכעס יסביר את דרכי לבו וגם גוער תמיד ביצר הרע המשיאו ללכת בדרכי הלב, עיין יצטרך ללחום עם היצר הרע

ליום שלישי

מכל מאכל אשר תאכל ומכל משקה אשר תשתה, אל תהנה
בבא ברכה תחלה וסוף. וכוון בה כאשר תוכל. ^{צח} וכסה ראשך
בשתוכיר את ה' ^{צט} ותסגור עיניך. ^ק כי מדי דברך בו, ^{קא} אל תהי

באר מים חיים

שהוא יותר מכובד, וצ"ע.

ק. באר"ח סי' צ"ה סעי' ב' כתב
המשנה ברורה [סי'ק ה']
בשם אחרונים דמי שאינו עוצם עיניו
בשעת תפלת י"ח אינו זוכה לראות פני
שכינה בצאת נפשו עיי"ש. ומדברי
רבינו מבואר שהוא ענין לא רק בשעת
שמונה עשרה אלא ה"ה בכל ברכה
כשמזכיר את ה' יסגור עיניו. ועיין
בעיונים של הגר"י סרנא זצ"ל שכתב
דמדברי הרא"ש מבואר דעיקר ענין
של סגירת העיניים הוא משום כוונת
הלב, ולכן מסתבר דאין נ"מ בזה בין
שעת תפלה לשעת ברכה. וראיתי בפני
אורח ישרים שהביא דברי הגר"י
לבכיץ זצ"ל [דעת חכמה ומוסר ח"א
עמוד קל"ט] שכתב שהוא ענין של
התפשטות הגשמיית, כי ראיית העיניים,
היינו הנגלה מבלבל את התפלה, והוא
ממפסדי מהותה, ז"א שהנגלה מפסיד
גדול ומונע להכיר מציאות של נסתר.
וזהו שיעץ לנו הרא"ש ז"ל יסגור
עיניך להרחיק מנגד עיניו ענין של
נגלה עיי"ש דבריו. ועיין שם שכתב
דמתרגום של התירו"ט משמע דלא גרס
כגירסא שלנו אלא יזימו עיניך, והוא
מלשון כוונת, ולזה לא הוסיף הרא"ש
ענין נוסף רק חזר על מ"ש וזכיון בה
כאשר תוכל, ולפי דבריו אין מכאן
מקור דיש לסגור בעיניים בשעת

ב. בפני השם אורחותיו ציין למה
דאיתא בברכות [מ"ז, א']
לא ירוק ברכה מפיו ע"כ. ומדברי
הב"י משמע דרצה להוסיף בזה, דלא
רק שלא ירוק הברכה מפיו, אלא גם
ידיד בה כאשר יוכל כפי כוחותיו. ועיין
באר"ח סי' קצ"א סעי' ג' דאסור
לנשות שום דבר [אפילו תשמיש קל -
בר"א] בשעת ברכת המזון וה"ה בשעת
עשיית כל ברכה כמבואר בט"ז שם.

ג. בפני השם אורחותיו ציין מה
דאיתא במס' סופרים [פ"ד
- כט"ז] דבראש מגולה אינו רשאי
להוציא אזכרה מפיו. ובאר"ח סי' צ"א
סי' ג' כתב המחבר יש אומרים
שאסור להוציא אזכרה מפיו בראש
נגולה. ובביאור הלכה שם ציין למה
דאיתא בבאר היטב שהקשה ממה
דאיתא בס"י ב' ס"ק ה' דאסור לילך ד'
אמת בגילוי ראש, ומשמע דאפילו
שלא בעת הזכרת השם. ותי' הבאר
היטב דהיא דהתם היא רק מדת
חסידות ולא מעיקר הדין, והפרי מגדים
תי' דהתם הוא דוקא ד' אמות אבל
בשעת הזכרת ה' אסור אפילו בלי ד'
אמות. ועיין בפני השם אורחותיו וכן
בעיונים של הגר"י סרנא זצ"ל
שנסתפקו דאפשר כוונת רבינו היא
לכיסוי יותר חשוב מלבד הכיפה, כגון
אם לבוש כיפה ילבש כובע עליון